Volodymyr Pekarchuk

WAYS OF DEVELOPMENT OF CULTURAL-ARTISTIC LIFE OF ETHNIC MINORITIES IN UKRAINE UKRAINIAN AND PROFESSIONAL MEANS OF PUBLIC ORGANIZATIONS: TRENDS 1990–2000-IES

Based on diverse sources the place and role place and role of Ukrainian and professional non-governmental organizations in the development of cultural – artistic life of ethnic minorities, and on this basis to intensify ethnic identification harmonization of interethnic relations. Considerable attention is paid to the regional dimension of social structure and clarify the ethnic mobilization of ethnic groups in Ukraine.

Key words: ethnic minorities, national-cultural society, union, traditions, cultural societies.

УДК 364-7.2-46:93

Юлія Губерт

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЗАХИСТУ ДІТЕЙ-СИРІТ ТА ДІТЕЙ, ПОЗБАВЛЕНИХ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ В УКРАЇНІ (90-ТІ РР. XX – ПОЧАТОК XXI СТ.)

У статті розглянуто основні етапи впровадження політики реформування системи виховання дітей-сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування в Україні. Описано основні законодавчі акти, рішення, які приймалися та втілювалися на державному рівні задля реалізації принципів захисту прав дитини-сироти згідно із “Конвенцією про права дітей”. З’ясовано заходи, які проводилися щодо подолання масової безпритульності в Україні, розвитку сімейних форм виховання сиріт, реформування інтернатів, профілактики соціального сирітства, а також результати, яких вдалося досягнути завдяки реформуванню системи захисту прав дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Ключові слова: дитина-сирота, дитина, позбавлена батьківського піклування, інтернат, безпритульність, реформування.

На початку 2000-х рр. в Україні розпочато реформу системи захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, завдяки якій менш ніж за 10 років вдалося розвинути систему сімейних форм виховання дітей-сиріт, подолати масову дитячу безпритульність. Український досвід позитивно оцінено на міжнародному рівні, темпи реформування в Україні на той момент були вищими, ніж у деяких країнах – членах ЄС, для яких реформування системи виховання сиріт було однією з вимог членства в ЄС і на це виділялися гранди, на відміну від України, яка проводила зміни за власною ініціативою і власним коштом. Тому вивчення історії впровадження реформ у системі виховання і захисту сиріт в Україні є актуальним і може стати позитивним досвідом для країн, у яких переважають колективні форми виховання сиріт.

Питання реформування системи виховання сиріт, імплементації міжнародних норм захисту прав дітей в українське законодавство, проведення реформ у державі загалом вивчали багато науковців. Теоретичні та практичні проблеми правового забезпечення соціального захисту дітей-сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування – О. Потопахіна [1], питання державної допомоги сім’ям із дітьми як форми соціально-правового захисту – Л. Кулачок [2], проблематику, пов’язану з дотриманням прав дітей в Україні (імплементація міжнародних стандартів прав дитини в національному законодавстві України), – О. Вінгловська [3].

Мета статті – дослідити реформування системи виховання і захисту прав дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, в Україні у роки державної незалежності.

Джерельну базу дослідження становлять міжнародні угоди, у тому числі – “Конвенція про права дитини” [4]; акти органів державної влади, зокрема, ухвалені Верховною Радою України, Закон України “Про охорону дитинства” [5, с. 140], Сімейний кодекс України [5, с. 19], постанови Кабінету Міністрів України (далі – КМУ) “Питання діяльності органів опіки та піклування, пов’язаної із захистом прав дитини” [5, с. 295], “Про затвердження Державної цільової соціальної програми реформування системи закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування” [6]; указ Президента України “Про першочергові заходи щодо захисту прав дітей” [7] звіти Уповноваженого Президента з прав дитини, стенограма парламентських слухань 22 грудня 2010 р. “Законодавче забезпечення та реальний стан дотримання прав дитини в Україні” [8], інтерв’ю дисертанта з екс-міністром та колишнім уповноваженим Президента України із прав дитини

Ю. Павленком [9]; особисті бесіди автора з керівниками служб у справах дітей, керівниками благодійних організацій тощо.

У процесі дослідження використано такі методи, як хронологічний, періодизації, узагальнення, абстрагування, порівняльний. Отримання даних здійснювалося з використанням методів аналізу документів, опитування, бесід, інтерв’ю тощо.

У період творення незалежної держави Україна вступила із задекларованими принципами захисту дітей. 20 листопада 1989 р. СРСР ратифіковано “Конвенцію про права дітей” [4]. Розпочався процес впровадження сімейних форм виховання дітей-сиріт [10]. Але водночас у спадок від радянського минулого незалежна Україна отримала інтернатну систему виховання сиріт [11], яку створювали відповідно до ідеології початку минулого століття, і яка навіть до кінця існування СРСР себе вичерпала [10]. В інтернатах одночасно живуть і навчаються сотні дітей, що має негативні наслідки в подальшому їх житті. За деякими підрахунками, лише 10 % випускників інтернатів успішно влаштовуються у самостійному житті, а решта потрапляє до місць позбавлення волі, веде аморальний спосіб життя, вчиняє суїцид тощо [8].

До того ж, унаслідок глибокої економічної, соціальної, політичної та духовної кризи, у 1990 – на початку 2000-х рр. країна пережила так звану “третю хвилю” соціального сирітства і дитячої безпритульності, що сягнула піку приблизно у 2002 р. [12]. Лише у 2006 р. приблизно визначили кількість безпритульних дітей – близько 70 тис., хоча благодійні організації називали цифру 250 тис. [9]. Невтішною була ситуація і у сфері усиновлення – Україна була донором міждержавного усиновлення, мала місце посередницька комерційна діяльність тощо [9; 13]. На початку становлення незалежності, в умовах невизначеності і певного політичного та економічного хаосу, держава не була готовою до таких викликів, першочергову увагу держава приділяла потребі вийти з економічної кризи, зупинити гіперінфляцію тощо [14].

На початку 2000-х рр. ухвалено низку важливих законів України, що свідчить про формування законодавчої та нормативної бази, яка мала регулювати сферу захисту прав дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Було прийнято закони: “Про охорону дитинства” (2001 р.) [5, с. 140], “Про соціальну роботу з сім’ями, дітьми та молоддю” (2001 р.) [5, с. 159], Сімейний кодекс України (2002 р.) [5, с. 19]. Процес захисту дітей-сиріт ускладнювався тим, що було відсутнє належне фінансування, існуюче нормативне-правове, методичне забезпечення не було достатнім, бракувало компетентних і відповідальних кадрів, не було також налагоджено чіткої системи захисту сиріт. Опіка сиротами покладалася одночасно на багато міністерств, що в процесі роботи призводило до конфліктів і дублювання; не було жодного центрального органу влади, який би координував і формував політику захисту сиріт, тому низка законодавчих актів залишалася без належного виконання. [9].

Переломний момент настав 2005 р. У цей час збіглося одразу декілька позитивних чинників: початок стабілізації економічної ситуації в країні; прихід до влади нових сил, орієнтованих на європейські цінності; президентство В. Ющенка, якому проблеми дітей були особисто близькі, бо він сам – багатодітний батько; активна позиція і тиск громадських організацій, які на той час уже мали багаторічний досвід роботи із дітьми-сиротами і більшість з яких перетворилася з невеличких об’єднань громадян на потужні благодійні фонди з налагодженими міжнародними зв’язками, їх готовність співпрацювати з державою. До того ж, до вирішення проблеми сирітства долучилися українські бізнес-еліти, які почали запускати всеукраїнські благодійні проекти. Відчутною була і безпосередня участь міжнародних благодійних організацій у процесі подолання соціального сирітства.

Проте одним із вирішальних чинників стала саме політична воля Президента, який визначив вирішення проблеми сирітства і безпритульності як пріоритетне завдання держави. На одному з перших засідань КМУ, він заявив: “Ми не маємо права спокійно спати, поки у нас діти сплять на смітниках” [9]. Починаючи з 2005 р., щороку (крім 2010 р.) проводиться нарада Президента України з приводу захисту прав дітей. Зокрема, результатом наради 2005 р. став указ Президента України “Про першочергові заходи щодо захисту прав дітей” [7], у якому КМУ доручається розробити та подати на розгляд Верховної Ради України до 1 вересня 2005 р. законопроекти про внесення змін до законодавчих актів України щодо: передачі Міністерству України у справах молоді та спорту повноважень органів управління освітою з питань усиновлення дітей; запровадження економічних механізмів стимулювання та підтримки меценатства; закріплення повноважень з питань опіки та піклування над дітьми за службами у справах неповнолітніх, перейменування цих служб на служби у справах дітей; розробки та затвердження до 1 вересня 2005 р. концепції реформування системи закладів усіх форм власності для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування; розробки механізму фінансування витрат на утримання дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, незалежно від форми їх влаштування, за принципом “гроші ходять за дитиною. На думку екс-міністра Ю. Павленка, цей документ можна вважати стартом реформи [9].

Далі розробляється нова нормативно-правова база, зокрема потужний нормативний документ – постанова КМУ № 866 від 24 вересня 2008 р. “Питання діяльності органів опіки та піклування, пов’язаної із захистом прав дитини” [15], завдяки якій робота служб, кожного чиновника, кожної людини, яка мала б стосунок до сироти, чітко, покроково, детально регламентувалася. Ця постанова перекривала можливості для махінацій і самовільної діяльності, а це означало налагодження чіткої схеми і порядку захисту сиріт.

Важливим здобутком 2006–2007 рр. можна вважати створення служби у справах дітей, оснащеної технікою, з оргприміщеннями, транспортом, кадрами. Приблизно 4 тис. персоналу взято на роботу і навчено за новою нормативною базою [9]. Замість кримінальної міліції у справах неповнолітніх створено кримінальну службу у справах дітей. Це була не лише зміна назви, а зміна методів роботи [9]. Важливим кроком стало створення бази даних дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування [9; 13]. Усі ці заходи проводились у тісній співпраці з благодійними організаціями: “Надія і житло для дітей”, “Сирітству – ні!”, “Отчий Дім”; залучалися міжнародні експерти та міжнародний досвід. Завдяки благодійним організаціям було запущено сайт, де розміщувалась інформація про дітей, які можуть бути усиновленими; створювалися центри для безпритульних дітей; здійснювалася підтримка випускників інтернатів; розроблялися законопроекти тощо. Важливою запорукою успішного втілення реформ було їх фінансування.

З обранням 2010 р. нового Президента України процес реформування системи захисту дітей-сиріт мало не згорнули. Особливо це стосувалося реформування системи виховання сиріт, що мало своїх противників в особі тих, хто був, зацікавлений в існуванні інтернатів [16], але процес вдалося відновити і, завдяки благодійним організаціям, а також Президентові (що, як і попередній, мав особливе ставлення до сиріт, адже сам у ранньому віці залишився без батьків) політику реформування продовжено: указ Президента України “Про питання щодо забезпечення реалізації прав дітей в Україні” [17] відновлював політику розвитку сімейних форм виховання, більше того – було запроваджено посаду дитячого омбудсмена [18], а 2012 р. для запобігання сирітству штат соціальних працівників збільшено на 12 тис. працівників [19].

Загалом, якщо до 2005 р. щороку приймалося не більш як десяток законодавчих актів щодо захисту дітей-сиріт, то з початком реформи 2005 р. ця цифра щороку сягала 50–120. “База даних, накази, регламент – усе виписувалося, щомісяця знаходили нову проблему, щомісяця міняли, навчали людей, входили в конфлікти, у дискусії, щороку президент проводив нараду. з 2005 р. кожні півроку був етап, який щось змінював достатньо радикально і серйозно. Водночас у 2007 та 2010 рр. були подолані намагання реваншу з боку противників реформ” [9].

Упродовж 2005–2014 рр. позитивних змін вдалося досягти у сфері подолання безпритульності, системі виховання сиріт, у сфері усиновлення й розпочалося налагодження системи запобігання сирітству. Розпочалося стабільне щорічне зменшення кількості дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування (з 103 тис. у 2008 р. – до 92 тис. у 2013 р.) [24].

Намагання подолати масову дитячу безпритульність мали місце й раніше. Зокрема, у 1990-ті рр. цю проблему спробували вирішити, створивши мережу притулків, але це не давало бажаного результату, та й кількість притулків не відповідала реальній кількості вуличних дітей. Неефективність цього методу полягала ще й у тому, що зусилля скеровувалися на те, щоб забрати дітей з вулиці, а не те, щоб усунути причини потрапляння їх туди. До того ж, існувало певне “замкнуте коло”: дітей із вулиці повертали до інтернату, з якого вони знову втікали. У 2005 р. з’ясовано, що 40 % дітей з вулиці були втікачами з інтернатів, 40 % – з асоціальних сімей, 20 % – діти, схильні до бродяжництва [9]. Тому прийнято рішення про усунення джерел дитячої безпритульності, а саме – реформу інтернатів і розвиток сімейних форм виховання, соціальний супровід сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах, кадрові чистки у середовищі міліціонерів тощо [6; 9; 12]. 2005 р. на боротьбу із безпритульністю виділено 70 млн грн. бюджетних коштів [9]. Результатом цього стало подолання “неконтрольованої” дитячої безпритульності. Зникли скупчення безпритульних дітей у великих містах України. Але з огляду на воєнні дії на сході України 2014 р. знову є ризик виникнення повторної хвилі дитячої безпритульності.

Першим кроком у реформуванні став указ Президента України 2005 р. “Про першочергові заходи щодо захисту прав дітей” [7]. Цим указом для стимулювання розвитку сімейних форм виховання КМУ доручалося розробити механізм фінансування витрат на утримання сиріт за принципом “гроші ходять за дитиною” [7]. За цим принципом фінансову допомогу отримують як самі вихованці – у розмірі 2 прожиткових мінімумів, так і один (з 2007 р. – обоє) із батьків-вихователів чи один із прийомних батьків – у розмірі 35 % від суми допомоги, що її отримують діти, але не більш ніж 5 прожиткових мінімумів для дитячого будинку сімейного типу і не більш ніж 1,5 прожиткових мінімуми для прийомної сім’ї [7]. Це був значний стимул для розвитку сімейних форм виховання сиріт – таких, як прийомна сім’я, дитячий будинок сімейного типу, опікунство, патронат, форстерні

сім’ї. Лише за 2006 р. кількість прийомних сімей зросла на 300 %, а кількість будинків сімейного типу – на 40 % [10], нині 85 % сиріт виховуються у родинах.

Наступним кроком стало закладення стратегії реформування інтернатів. Прийнято постанову КМУ від 2007 р. “Про затвердження Державної цільової соціальної програми реформування системи закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування” [6]. У результаті реформування передбачалося утворити заклади нового типу, у яких виховуватиметься не більш як 50 дітей віком до 18 років, що навчатимуться у загальноосвітніх школах, а не, як раніше, у “закритих” школах інтернату Орієнтовним терміном здійснення заходів із реформування системи закладів визначено 2007–2017 рр. [6]. Однак у 2011 р. комітет ООН із прав дитини висловлював занепокоєння щодо відсутності чіткості у стратегії реформи інтернатів [20]. Також виникає стурбованість, з приводу того, що одночасно із розвитком сімейних форм виховання, що призводить до виводу дітей із цих закладів, інтернати заповнюються дітьми із малозабезпечених родин.

До 2006 р. міждержавне усиновлення в Україні стабільно переважало над національним [13], більше того – ця сфера була пронизана комерційними схемами, і навіть всередині 1990-х рр. розгорівся “львівський скандал” з приводу закордонного усиновлення, внаслідок чого на деякий час на міждержавне всиновлення накладено мораторій [9]. З 1996 р. питаннями усиновлення займалися недержавні службовці в центрі усиновлення при Міністерстві освіти але і це не вирішувало проблему зловживань [9]. Остаточно закрити корупційні та комерційні схеми вдалося у 2006–2008 рр. У 2006 р. створено Державний департамент з усиновлення і захисту прав дітей (2010 р. його ліквідували) [21]. У 2008 р. КМУ прийняв важливу постанову “Про затвердження Порядку провадження діяльності з усиновлення та здійснення нагляду за дотриманням прав усиновлених дітей” [22], яка регламентувала порядок усиновлення. Також для підтримки національного усиновлення уряд України поступово вводив обмеження віку дітей, яких можуть усиновити іноземці, коли ставало зрозуміло, що дану вікову категорію дітей готові усиновити українці [5, с. 19].

Потреба впровадження кваліфікованого супроводу сімей, зміни принципу роботи з сім’ями, які потрапили у складні життєві обставини – не карати родини, а робити усе можливе для їх відновлення, усе це усвідомлюється останніми роками на загальнодержавному рівні, та відображається у законодавчих актах. У 2012 р. щодо формування системи запобігання соціальному сирітству, а саме: скерування додатково 12 тис. соціальних фахівців для супроводу дітей і сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах [13]. У 2012 р. видано указ Президента “Про Національну стратегію профілактики соціального сирітства на період до 2020 року” [23], головними завданням якої є підтримка та збереження сімей. Але у 2014 р. 12 тис. фахівців з соціальної роботи були скасовані через скорочення відповідного фінансування з державного бюджету [9]. Тому знову виникають підстави для спаду реформування системи захисту прав сиріт.

Отже, на наш погляд, результати, які свідчать про успішність реформування системи захисту сиріт 2005–2013 рр. є: подолання масової дитячої безпритульності, стабільне щорічне зменшення кількості дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, збільшення кількості сиріт, влаштованих до сімейних форм виховання, зміну тенденцій у сфері усиновлення: переважання національного всиновлення над іноземним [13].

У процесі реформування створено нову та вдосконалено вже наявну нормативну-правову базу; упорядковано діяльність міністерств та підпорядковано впровадження реформи системи захисту сиріт одному міністерству; впроваджено нову кадрову політику, затверджено сімейні форми виховання як пріоритетні, а не альтернативні, закладено основу стратегії перепрофілювання інтернатних закладів.

Вважаємо, що успішне реформування відбулося завдяки тому що було: забезпечено відповідне фінансування реформ; взято процес реформи під особистий президентський контроль; активізовано участь у процесі реформування громадськості, українських та міжнародних благодійних організацій, релігійних організацій. Певна річ, у цій сфері залишаються і проблеми: намагання зацікавлених осіб зберегти систему інтернатів, заповнивши їх дітьми із малозабезпечених сімей; згортання заходів щодо запобігання сирітству у 2014 р.; недостатня фінансова підтримка усиновлених дітей; пасивність місцевих органів влади у питаннях реалізації загальнодержавних реформ; недостатня профілактична і виховна робота з молоддю тощо. Однак, якщо буде збережено заданий курс реформування, українська система захисту сиріт та запобігання сирітству має шанс до подальшого удосконалення, адже запущено низку необхідних механізмів, сформовано законодавчу базу, і, чи не головне, є багато небайдужих людей, які готові втілювати ці зміни та працюють задля цього.

Список використаних джерел

1. Потопахіна О. М. Соціальний захист дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування: автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.05 “Трудове право; право соціального забезпечення” / О. М. Потопахіна; Одес. нац. юрид. акад. – О., 2008. – 20 с. 2. Кулачок Л. В. Державна допомога сім’ям з дітьми як форма соціально-правового захисту: автореф. дис... канд. юрид. наук: спец. 12.00.05 “Трудове право; право соціального забезпечення” / Л. В. Кулачок. – Х., 2003. – 19 с. 3. Вінгловська О. І. Імплементація міжнародних стандартів прав дитини в національному законодавстві України: автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.11 “Міжнародне право” / О. І. Вінгловська. – К., 2000. – 20 с. 4. Конвенція про права дитини. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_021. 5. Київська обласна державна адміністрація, Служба у справах дітей та сім’ї: Збірник нормативно-правових актів щодо соціального захисту дітей та підтримки сім’ї. – К.: Вид. ТОВ “Інтпрес”, 2013. – 391 с. 6. Постанова Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2007 р. № 1242 Про затвердження Державної цільової соціальної програми реформування системи закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1242-2007-п. 7. Указ Президента України від 11 липня 2005 р. Про першочергові заходи щодо захисту прав дітей. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1086/2005. 8. Парламентські слухання 22 грудня 2010 року “Законодавче забезпечення та реальний стан дотримання прав дитини в Україні” / Стенограма. – Режим доступу: http://static.rada.gov.ua/zakon/skl6/11session/par_sl/slS2212110.htm. 9. Архів Ю. Губерт Аудіо запис інтерв’ю з Ю. Павленком 06. 08. 2014 р.10. Лиханов А. За! Малых сих / А. Лиханов – М.: Изд. “Детство. Отрочество. Юность”, 2007. – 1024 с. 11. Чертова К. Н. Особенности социального воспитания детей в школах-интернатах (вторая половина 50-х – 60-е годы XX столетия) / К. Н. Чертова. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/ONG/Pedagogica/6_chertova.doc.htm. 12. Проблеми бездоглядності та безпритульності дітей в Україні: Тематична Державна доповідь про становище дітей в Україні за підсумками 2003 року. – К.: ДІПСМ, 2004. – 240 с. 13. Державний комітет статистики України. Чисельність дітей, усиновлених протягом року. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua. 14. Маслов А. О. Економіка незалежної України в 90-ті роки XX століття / А. О. Маслов. – Режим доступу: http://library.if.ua/books/85.html. 15. Постанова Кабінету Міністрів України від 24 вересня 2008 р. № 866 Питання діяльності органів опіки та піклування, пов’язаної із захистом прав дитини. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/866-2008-п. 16. Майструк С. Назад до інтернату: влада свідомо знищує майбутнє дітей. Частина I / С. Майструк. – Режим доступу: http://ridna.ua/2011/04/nazad-do-internatu-vlada-svidomo-znyschuje-majbutnje-ditej-chastyna-i. 17. Указ Президента України 16 грудня 2011 р. Про питання щодо забезпечення реалізації прав дітей в Україні. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1163/2011. 18. Указ Президента України віл 11 серпня 2011 р. Питання Уповноваженого Президента України з прав дитини. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/ show/811/2011. 19. Лист Міністерства соціальної політики України від 26. 04. 2012 р. № 228/0/15-12/56 Про покращення надання соціальних послуг найуразливішим верствам населення. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN74777.html. 20. Заключні зауваження та рекомендації Комітету ООН з прав дитини для України 2002 р. – Режим доступу: http://www.president.gov.ua/content/unicef_ ukraine_2002.html. 21. Постанова Кабінету Міністрів України від 25 березня 2006 р. № 367 Про утворення Державного департаменту з усиновлення та захисту прав дитини. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/ laws/show/367-2006-п. 22. Постанова Кабінету Міністрів України від 8 жовтня 2008 р. № 905 Про затвердження Порядку провадження діяльності з усиновлення та здійснення нагляду за дотриманням прав усиновлених дітей. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/ link1/KP080905.html. 23. Указ Президента України “Про Національну стратегію профілактики соціального сирітства на період до 2020 року” від 22 жовтня 2012 р. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/609/2012. 24.Соціальний звіт Департаменту стратегічного планування Мінсоцполітики України за 2012 рік. – Режим доступу: http://mlsp.kmu.gov.ua/document/152068/2012.doc&rct=j&q=&esrc=s&sa=U&ei=ia8JVPe6FInoaJTSgqAE&ved=0CBUQFjAA&sig2=q1hLcrcflCN1UTLZFso7sg&usg=AFQjCNGp2QfD0bA2p1z8pbnT9z0bM9JATA. 25. Підсумки діяльності у 2013 році Уповноваженого Президента України з прав дитини Ю. О. Павленка. – Режим доступу: http://www.unicef.org/ukraine/ukr/ Report_2014_OBL.pdf.

Юлия Губерт

РЕФОРМИРОВАНИЯ СИСТЕМЫ ЗАЩИТЫ ДЕТЕЙ-СИРОТ И ДЕТЕЙ, ЛИШЕННЫХ РОДИТЕЛЬСКОЙ ОПЕКИ В УКРАИНЕ (90-Е ГГ. XX В. – НАЧАЛО XXI В.)

В статье рассмотрены основные этапы внедрения политики реформирования системы воспитания детей-сирот и детей, лишенных родительской опеки в Украине. Описаны основные законодательные акты, решения, которые принимались и внедрялись на государственном уровне для реализации принципов защиты прав ребенка-сироты согласно Конвенции о правах детей. Описано мероприятия, проводимые для преодоления массовой беспризорности в Украине, развития семейных форм воспитания сирот, реформирования интернатов, профилактики социального сиротства, а также результаты, которых удалось достичь благодаря реформированию системы защиты прав детей-сирот и детей, лишенных родительской опеки.

Ключевые слова: ребенок-сирота, ребенок лишенный родительской опеки, интернат, беспризорность, реформирование.

Yulia Gubert

REFORMING THE SYSTEM OF PROTECTION OF ORPHANS AND CHILDREN DEPRIVED OF PARENTAL CARE IN UKRAINE (90’S . XX – BEGINNING XXI CENTURY)

In the article considers the main stages of implementation of the policy of reforming the care system of orphans and children deprived from parental care in Ukraine. The basic legislation, decisions taken and enacted at the state level in order to implement the principles of protection of the rights of orphans based on Convention on the Rights of Children. It was shown how was overcoming mass homelessness in Ukraine, developed family-based care for orphans, reforming orphanages, considers prevention of child abandonment, and the results that could be achieved through reform of the system of protection of orphans and children deprived of parental care.

Key words: orphan, the child deprived of parental care, family-type orphanage, homelessness, reform.